

فقه اجتماعی

(ویراست اول)

نویسنده:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد ارسطا

تقریر و تحقیق:

حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی فر

فقه اجتماعی

(ویراست اول)

نویسنده: حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد رسطا

تقریر و تحقیق: حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی فر

همکار پژوهشی: فاطمه سادات نقوی . مدیر اجرایی: محمد قرائتی ستوده . ویراستار: حامد عبداللہی

صفحه آرایی و طرح جلد: واحد انتشارات مرکز پژوهشی مبنا . انتشارات: مکت اندیشه

چاپ و صحافی: رنگینه . شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۰۲-۷۴-۸ . نوبت چاپ: ۱۴۰۰ . قیمت: ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مرکز پژوهشی مبنا (مؤسسه صراط مبین) محفوظ است.

سرشناسه: ارسطا، محمد جواد، ۱۳۴۴- . نام پدیدآور: فقه اجتماعی / نویسنده محمد جواد رسطا؛ تقریر و تحقیق محمد مهدی فر، همکار پژوهشی فاطمه سادات نقوی؛ ویراستار حامد عبداللہی. وضعیت ویراست: ویراست ۱. مشخصات نشر: قم: مکت اندیشه، ۱۴۰۰. مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص. شابک: ۱۲۰۰۰۰۰-۸-۷۴-۷۲۰۲-۶۲۲-۹۷۸. ریال وضعیت فهرست نویسی: فیبایادداشت: این اثر با حمایت مرکز پژوهشی مبنا و موسسه صراط مبین هدایت منتشر شده است. یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۳۹ - ۲۴۰. همچنین به صورت زیرنویس. موضوع: فقه -- جنبه های اجتماعی -- Islamic law اسلام و دولت Islam and state شناسه افزوده: مهدی فر، محمد، ۱۳۷۰- شناسه افزوده: نقوی، فاطمه سادات، ۱۳۶۹- شناسه افزوده: مرکز پژوهشی مبنا شناسه افزوده: موسسه صراط مبین هدایت رده بندی کنگره: BP۱۶۹b رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۲ شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۶۳۴۱۱ اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

شبکه ارتباط با مخاطب

روابط عمومی (سفارش کتاب، پیشنهادات و انتقادات): مهدی غفاریان فرهود ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۵

دفتر مرکزی: قم- ۴۵ متری شهید صدوقی- کوچه ۵۶- پلاک ۷۴- تلفن: ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۴

آدرس تارنما: www.smhi.ir - www.mabnarc.ir

پست الکترونیک: info@smhi.ir - info@mabnarc.ir

تیراژ: ۲۰۰۰

فهرست

۷	پیشگفتار مرکز پژوهشی مبنا
۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه ویراست اول فقه اجتماعی
۱۹	مقدمه: اقتضانات تدوین فقه اجتماعی
۳۱	بخش اول: مفهوم، ویژگی‌ها و اقتضانات
۳۹	فصل اول: تفاوت‌های فقه اجتماعی و فقه فردی
۳۹	گفتار اول: تفاوت در مکلف
۴۵	گفتار دوم: تفاوت در روش حل مسئله فقهی
۴۷	گفتار سوم: تفاوت در مرجع تشخیص دهنده موضوعات
۴۷	گفتار چهارم: ارزیابی فقه فردی و اجتماعی در پاسخ‌گویی
۴۸	فصل دوم: روش استنباط ضوابط حاکم بر فقه اجتماعی
۴۹	گفتار اول: تفاوت در موضوع‌شناسی
۵۹	گفتار دوم: ویژگی‌های فقه اجتماعی
۶۵	فصل سوم: اقتضانات فقه اجتماعی
۶۵	گفتار اول: سیاست‌گذاری
۹۵	گفتار دوم: تقیید مباح
۱۰۱	بخش دوم: برخی از قواعد فقهی در فقه اجتماعی
۱۰۸	فصل اول: قاعده منع استثنائات
۱۰۸	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی استثنائات
۱۰۸	گفتار دوم: کاربرد استثنائات در آیات و روایات
۱۲۱	فصل دوم: رفق و مدارا
۱۲۱	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی رفق و مدارا
۱۲۲	گفتار دوم: کاربرد رفق و مدارا در آیات و روایات

- ۱۳۵ فصل سوم: اصل تسهیل و تیسیر
- ۱۳۵ گفتار اول: کاربرد تسهیل و تیسیر در آیات و روایات
- ۱۳۷ گفتار دوم: اقسام تسهیل یا تیسیر
- ۱۵۲ گفتار سوم: نتایج قاعده تسهیل یا تیسیر

۱۵۵ بخش سوم: فقه اجتماعی و حکومت اسلامی

- ۱۵۷ فصل اول: کلیات
- ۱۵۷ گفتار اول: اختصاص بحث به زمان غیبت معصوم علیه السلام
- ۱۶۰ گفتار دوم: هدف از تشکیل حکومت: استقرار فضایل اخلاقی در جامعه
- ۱۶۲ گفتار سوم: امکان سنجی تأسیس حکومت اسلامی در قالب شکل های مختلف
- ۱۶۹ فصل دوم: ضوابط حاکم بر ساختار حکومت اسلامی
- ۱۶۹ گفتار اول: ضوابط عمومی
- ۱۸۵ گفتار دوم: ضوابط ساختاری

۲۰۱ بخش چهارم: ساختار مطلوب حکومت اسلامی

- ۲۰۷ فصل اول: رهبری و قوای حاکم
- ۲۰۷ گفتار اول: رهبری
- ۲۰۸ گفتار دوم: قوه مقننه
- ۲۲۱ گفتار سوم: قوه قضائیه
- ۲۲۴ گفتار چهارم: قوه مجریه
- ۲۲۷ فصل دوم: نهاد تشخیص مصلحت نظام
- ۲۲۸ گفتار اول: ضابطه فقهی حاکم بر تشخیص مصلحت
- ۲۳۰ گفتار دوم: چگونگی انتخاب اعضای نهاد تشخیص مصلحت نظام
- ۲۳۳ فصل سوم: فواید ساختار مطلوب
- ۲۳۳ گفتار اول: انطباق با کشورهای دارای مناطق هم گرا و واگرا
- ۲۳۳ گفتار دوم: انطباق با دیدگاه های مختلف ولایت فقیه
- ۲۳۶ گفتار سوم: بهره مندی حداکثری از ولایت فقهی

پیشگفتار مرکز پژوهشی مبنا

مسئله اصلی در پژوهش‌های ایران امروز، دور افتادن اسب توانای پژوهش از آبشخور مسئله محوری است. روشن است که مرکبی چنین توانا هم با تشنگی، توان اندک حرکتی نخواهد داشت؛ چه رسد به تاختن در میدان‌ها و رساندن سوارش به مقصد. غیریومی و تقلیدی بودن، قطع ارتباط از نهاد اجرا و دست‌آخر مسئله محور نبودن، موجب ناکارکردگرایی پژوهش در ایران شده است؛ این در حالی است که حل مسئله در جوامع انسانی از پیچیده‌ترین، ظریف‌ترین و مؤثرترین اقداماتی است که انتهای مسیرش به پیشرفت و تحول جامعه بشری ختم می‌شود؛ به‌ویژه آنکه تحول و پیشرفت امری کیفی هستند و امور کیفی بدون تحقیقات کیفی (اعم از نظریه‌سازی و کاربردی) محقق نمی‌شود.

ما بر این باوریم که بدون رنج پژوهش‌های نظام‌ساز و مسئله محور، گنج تحول، پیشرفت و کارآمدی میسر نمی‌شود.

به عبارتی دیگر کارآمدی در گرو حل مسئله و رفع موانع با بهره‌گیری از نظریه‌های بومی و نظام‌های علمی است. هدف اصلی مرکز پژوهشی مبنا، کمک به ارتقای کارآمدی نظام اسلامی از همین رهگذر است؛ چراکه به فرمایش مقام معظم رهبری علیه السلام ایمان دارد که «هر جا کارآمدی نباشد، مشروعیت از بین خواهد رفت.»^۱ و «علم مجرد و به‌تنهایی کافی نیست؛ باید علم را به فناوری، فناوری را به صنعت و صنعت را به توسعه کشور وصل کنیم»^۲ و به همین دلیل این مرکز «حل مسئله کنونی و آینده کشور»^۳ را سرلوحه پژوهش‌های خود قرار داده است.

۱. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان ۱۳۸۳/۰۶/۳۱ <https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?id=4282#12746>

۲. بیانات در دیدار با زائران و <https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?id=3332&nt=2&year=1385&tid=2604#43697> (مجاوران خرم رضوی ۱۳۸۵/۰۱/۰۱)

۳. بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39877>